

## משלימים את הפערים: המימדים החסרים ב'ועדות החקירה' מטעם האו"ם ומטעמים של ארגונים לא-ממשלתיים בלחימה בעזה

### תקציר

ספר זה מספק, במקביל לדו"ח ועדת החקירה מטעם מועצת זכויות האדם של האו"ם בעניין מבצע "צוק איתן" בעזה, תיעוד בלתי תלוי שיטתי ומפורט, ממוסמך היטב, על כמה מהנושאים המרכזיים הקשורים לפרוץ הלחימה בין חמאס וישראל במהלך החודשים יולי ואוגוסט, 2014. בהתבסס על עבודת ועדות חקירה קודמות מטעם מועצת זכויות אדם של האו"ם ביחס לישראל, בהן העובדות הנוגעות למימדים מרכזיים בעימות הושמטו, הוקמה קבוצה של מומחים שנועדה לספק ולהשלים מידע וניתוח חסרים.

על בסיס זה, ותוך הדגשה כי דו"חות מפורטים ומאומתים אחרים זמינים בנושאים כגון הפרות של המשפט הבינלאומי על-ידי חמאס, השימוש באוכלוסייתה של עזה כמגן אנושי, ניצול לרעה של מתקני האו"ם למטרות צבאיות, וקבלת ההחלטות של הצבא הישראלי במהלך העימות (דו"ח בעניין פורסם על-ידי משרד החוץ הישראלי), ספר זה מתמקד באופן מצומצם בארבעה נושאים הצפויים להיות מושמטים בדו"ח מטעם מועצת זכויות האדם של האו"ם:

(1) היבוא והייצור של רקטות וטילים, אשר שוגרו מרצועת עזה לעבר מטרות בישראל, בניגוד לחוק הבינלאומי: בחלק זה מתועדת העברת רקטות ורכיבים מאיראן, דרך נתיבי ים ויבשה, כמו גם השימוש בחומרים ומתקנים בעזה לייצור אמצעי לחימה אלו. מאז 2001 ועד היום, שוגרו למעלה מ-20,000 רקטות ופצצות מרגמה מעזה, לעבר יותר ויותר ריכוזי אוכלוסייה אזרחית בישראל. היבוא, הייצור, האחסון (באזורים צפופי אוכלוסייה), והשיגור של אלה, מהווים הפרה בוטה, וחוזרת ונשנית של המשפט הבינלאומי.

(2) מקורות המימון של חמאס לאור האיסור על מתן סיוע לארגוני טרור במשפט הבינלאומי: חמאס מוגדר כארגון טרור על-ידי מדינות רבות, וככזה, מימון הארגון מהווה הפרה של המשפט הבינלאומי. פרק זה בוחן את מנגנוני המימון הפנימיים והחיצוניים של חמאס, עם דגש מיוחד על מדינות המספקות תמיכה צבאית, כספית וחומרית – במיוחד מדינות כמו סוריה ואיראן, ולאחר 2012 קטאר וטורקיה.

(3) ראיות על הניצול לרעה של הסיוע ההומניטרי המסופק על-ידי מקורות שונים – סוכנויות בינלאומיות, וארגוני סיוע ממשלתיים ולא ממשלתיים – לעזה: הפניית הסיוע לצרכים צבאיים וטרור: שאלות על פיקוח ואחריות של סוכני הסיוע: וההשלכות במסגרת משפט הבינלאומי כתוצאה מהפניית הסיוע לארגוני טרור. הנכונות של סוכנויות הסיוע השונות (ממשלתיות ולא ממשלתיות) להשלים עם הסטת הסיוע שהן מספקות לגורמי טרור ולמטרות צבאיות, מטילה עליהן חלק מהאחריות להתקפות נגד אזרחים ישראלים.

(4) מהימנותם של הדו"חות וההאשמות של ארגונים לא ממשלתיים ביחס למבצע צוק איתן (2014): במבצע זה, כמו ברבים אחרים, ארגונים לא-ממשלתיים הטוענים כי מטרתם קידום זכויות אדם אוניברסליות, משפט בינלאומי, ועקרונות דומים אחרים, טוענים באופן עקבי טענות סלקטיביות ביותר, חסרות בסיס, או שגויות ביסודן. רבים מארגונים אלה, הנהנים מחשיפה ויוקרה רבה, מספקים "דו"חות" מוטים ומגיעים למסקנות ללא כל מתודולוגיה מקצועית לבחינת העובדות, לעיתים קרובות על בסיס "עדויות" שנבחרו, אינן ניתנות לאימות וסותרות. עם זאת, בפרסומים קודמים מטעם מועצת זכויות האדם של האו"ם, כולל דו"ח גולדסטון על עזה (2009), דו"חות מגמתיים ובלתי ניתנים לביסוס מטעמים של ארגונים לא-ממשלתיים, אשר מצוטטים בהרחבה בדו"חות של

סוכנות לתיאום עניינים הומניטאריים של האו"ם, כמו גם על-ידי עיתונאים מהווים חלק משמעותי מה"ראיות". בחלק זה, ההטיות, חוסר המקצועיות, והמתודולוגיות הכושלות של רשת הארגונים הלא-ממשלתיים מתועדים בפירוט.

על בסיס המחקר המפורט והניתוח שהוצגו בפרקים אלה, אנו מציעים את המסקנות וההמלצות כדלהלן:

הכישלון המתמשך של מנגנוני ועדות החקירה מטעם מועצת זכויות האדם של האו"ם לדבוק באמות מידה אתיות ביחס לממשק שלהן עם ארגונים לא-ממשלתיים, יחד עם חוסר דבקות בעקרונות של שקיפות, אובייקטיביות, חוסר סלקטיביות, איזון, ואוניברסליות, הם בין היתר, הסיבות לכישלון של מועצת זכויות האדם של האו"ם מאז הקמתה לפני שמונה שנים, כמו גם הביקורת הגורפת על דו"ח גולדסטון ב-2009. בחלק מהמקרים, הממצאים והמסקנות שלהם היו מסוכנים בעליל ותרמו לפגיעה באזרחים, חיזוק החסינות של קבוצות כמו: המדינה האיסלאמית (דאעש), הטליבאן, חמאס, חיזבאללה, ובוקו חראם.

לכל הפחות, ועל מנת למנוע הישנות הכישלונות מן העבר, ועדות חקירה עתידיות של מועצת האו"ם חייבות להתעלות על הנרטיב הפשטני של הקורבנות הפלסטינית וישראל כאשמה תמידית. הם חייבים להפסיק את הנוהג הקבוע לתת מנדטים חד-צדדיים לוועדות ולחקור את המניעים והפעולות של חמאס וארגונים פלסטיניים חמושים אחרים, וכן גם את תומכיהם והמממנים שלהם.

ועדות חקירה עתידיות חייבות לאמץ ולהסדיר סטנדרטים מקובלים בינלאומיים לחקירת העובדות, בייחוד עקרונות של הגינות ואובייקטיביות. עליהם לפעול בשקיפות מוחלטת כולל זהות אנשי הצוות והיועצים, אימוץ סטנדרטים המפקחים על יחסי הגומלין עם ארגונים לא ממשלתיים, ויישום אמות מידה ביחס לבחינת המהימנות והטענות של ארגונים לא-ממשלתיים. ללא רפורמות מפתח אלה, מנגנון ועדות החקירה מטעם מועצת זכויות האדם של האו"ם ימשיך להיתפס כתרגיל פוליטי עם רלוונטיות מועטה.

### [לקריאת הספר המלא לחצו כאן](#)